Dísznyereg

Textil- és viseletgyűjtemény

Leltári szám:	52.2858.1
Készítés ideje:	17. SZÁZAD 2. NEGYEDE
Készítés helye:	Törökország (Oszmán Birodalom)
Jelzés:	fémvereten: IV. Murad szultán (1623–1640) hitelesítő jegye (ún. tugrra)
Anyag:	almandin; bőr; faváz; nyírott láncbársony; selyem; türkiz
Technika:	ezüstfonallal hímzett
Méretek:	magasság: 55 cm hosszúság: 50 cm szélesség: 50 cm

Kétkápás nyereg, elülső kápája keskeny, hosszú nyakú, kis gombú kápafejben végződik a hátsó kápa alacsonyabb és zömökebb. Ülése keskeny, rövid, kétoldalt vele egybeszabott, téglalap alakú nyeregszárnnyal egészül ki. A nyereg ülése, a kápák belső oldala, valamint a két nyeregszárny bársonyszövettel borított a szárnyak sarkaiban és közepén lent a kápák előtt, továbbá az elülső kápa belső oldalán aranyskófiummal hímzett, leveles-virágos arabeszk mintájú bőrrátétekkel díszített.
A kápát és a nyeregdeszkák kiálló végeit ún. sáslevél és lótuszvirág mintás alapon nagyméretű türkizkövekkel és különböző formájú nefritlapokkal kirakott aranyozott ezüstlemez borítja. A nefritek felületét aranyberakású leveles indákkal kapcsolt, rozetta foglalatú rubinok díszítik.

Elöl, a kápa nyakán nagyméretű, ovális formájú, félhollandi rózsacsiszolású gránátkő alatta törtívű félhold alakú nefritkő volt egykor (ma a kő hiányzik) foglalatának fenekén vésett indás-leveles virágmotívum látható.

A jobb oldali nyeregdeszka hátsó, valamint a bal oldali nyeregdeszka elülső végén IV. Murad szultán (1623-1640) hitelesítő jegye (*tugra*). A nyereg párdarabja nem ismert, lemezborításának cizellált díszítménye az Esterházy-gyűjtemény 90.6. ltsz. nyergéhez áll legközelebb.

A két nyereg fémborításának díszítménye a fraknói kincstárból származó - ugyancsak IV. Murad tugrájával jelzett - hegyestőrével (ltsz.: E 60.8) közel azonos. Feltételezhető, hogy egykor a nyergek valamelyike és a hegyestőr ugyanazon lófelszereléshez tartozott.

Felépítése és nyeregszárnyainak formája rokonságot mutat a krakkói Wawel-gyűjtemény egyik 17. századi török nyeregével is, melyet a hagyomány szerint Przecław Szembek zsákmányolt 1683-ban Bécsnél (Ld.: *Odsiecz wiedenska 1683. Wystawa jubileuszowa w Zamku Królewskim na Wawelu*. Red. Antoni Franaszek, Kazimierz Kuczman. Krakow 1990, I.:291.: Nr 521. II.: 331. kép).

A nyeregszárnyak skófiumhímzésű bőrapplikációi a 17. század második felének - végének stílusát képviselik, ezért elképzelhető - bár erre utaló adatok nem ismertek -, hogy a 17. század első harmadában készült nyerget később újraboríttatták.

A nyereg reprezentatív példája a Magyarországon és Erdélyben a 16-17. században főúri körökben használatos török, egykorú szóhasználattal portai nyergeknek, melyek legdrágább változatait arany és ezüst skófiummal hímzett vörösbársony borította, első és hátsó kápáját ékkövekkel kirakott, vésett díszű, aranyozott ezüstlemez fedte. E rendkívül értékes darabokat csak ünnepi alkalmakkor , "pompára" vették elő a kincstárból, hétköznap egyszerűbb, dísztelenebb, ún. "kinnjáró" nyerget használtak.

Irodalom

- Pásztor Emese: *Spectacle and Splendour. Ottoman Masterpieces from the Museum of Applied Arts in Budapest*. Sharjah Museum of Islamic Civilization, Sharjah, 2016. - Cat. 20
- Szerk.: Pásztor Emese: *Az Esterházy-kincstár textíliái az Iparművészeti Múzeum gyűjteményében*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 2010. - Nr. 36.

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

- Szerk.: Pataki Judit: *Művészet és Mesterség. CD-ROM*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1999. - textil 44., 46.
- Szerk.: Lovag Zsuzsa: *Az Iparművészeti Múzeum. (kézirat)*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1994. - Nr. SZ/44.
- Pásztor Emese: *Oszmán-török hímzések az Iparművészeti Múzeum gyűjteményéből (16-19.sz.)*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1990. - Nr. 37.
- Gombos Károly: *Régi keleti hímzések Rodosztól Bokharáig*. Iparművészeti Múzeum, Budapest, 1981. - Nr. 1.

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum

© 2012-2026, Minden jog fenntartva Iparművészeti Múzeum